בס"ד

היתה לראש פינה

סופר 'המבשר' סייר בשיכון סיגעט בכפר-אתא ושמע מפי וותיקי החסידים על קשיי הקליטה הראשונים, הצריף הקטנטן ששימש כבית מדרש ותלמוד תורה, המאבקים על קבלת המגרשים במרכז העיר, והקמת המוסדות הק' במקום שממה בעקבות מעשה קונדס של ילדים צעירים * פרק ראשון בסדרה המאלפת על כפר-אתא הקדומה, לרגל מלאות 70 שנה לפתיחת השטיבל הראשון של חצר הקודש קרעטשניף בכפר-עטה, כ"ט סיון תש"ח-תשע"ח * עוד אבנך ונבנית

יוסף מאיר האס

כמעט שום דבר הנראה כלפי חוץ בצמד המבנים הנוסטלגיים ברח' י.ל. פרץ, השוכנים במרכזו של שיכון סיגעט בקרית-אתא, אינו מסגיר את ההיסטוריה המיוחדת שנמסכה בו משך עשרות שנים. בביקורנו במקום ביום רביעי האחרון, מצאנו את חלקו העליון של המבנה הימני וכן החדרים בפרוזדור המוביל אליו, עומדים שוממים כמו מספרים בדומיה את הפעילות הענפה שהתקיימה כאן בימי עבר, אך כך או כך, עבור רבים וטובים מקרב חסידי קרעטשניף-ירושלים, עצם אזכורו של המבנה מצית שלהבות של אור הניכרות בעיקר בקרב המבוגרים שבחבורה.

בימים אלו ימלאו 70 שנה להקמת חצר הקודש קרעטשניף בכפר-עטה, כפי שהיה כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים זצוק"ל מכנה אותה בחיבה ובהדגשה, בהטעימו כי עט"ה ראשי תיבות ע'ל ט'הרת ה'קודש. כשמו כן היא, המקום היה כפר נידח שתמיד היו מציינים אותו שהוא 'על יד חיפה' כדי לתת סימן והיכר למיקומו, ורק בשנת תשכ"ט קיבל 'כפר אתא' את הכבוד לשמש כעיר ואם בישראל, למרות שכבר תקופה לפני-כן היה מכונה כ'קרית-אתא'.

זאת עלינו להדגיש טרם יצמח כל שיח, כי כבר לפני מלחמת העולם השניה, החלו יהודים להתיישב בכפר-אתא שמצאו בו מקום שקט ורחוק משאונה של העיירות הגדולות שמסביב, מהם היו רבים מיוצאי פולין שהשכילו לעלות ארצה לפני פרוץ המלחמה וניצלו בחסד עליון, כפי שהיה הרבי זצוק"ל מספר תמיד, שבהגיעו לכפר-אתא מצא יהודים קשישים שעוד הסתופפו בצל צדיקי אמת מהדור הקודם וקנה מהם הרבה מאד. אלו ואחרים הקימו בכפר-אתא בית כנסת קטן וחיו את חייהם בטוב ובנעימים, בהשקט ובטח.

החצר שכמעט הוקמה בחיפה

השאלה שעולה מאליה אצל כל אחד הנחשף לפעילותו הענפה של כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים זצוק"ל בעשרות שנותיו שעשה בכפר-אתא, כיצד ומדוע הגיע למקום מרוחק זה, לאחר שהיה מתגורר בעיה"ק ירושלים ונחשב היה לאחד מבחירי תלמידיו של הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע, בימים ההם.

ובכן: משעלה הרבי זצוק"ל לארץ הקודש וירד בנמל חיפה בשנת תש"ה, מצא בחיפה עשרות יהודים בעלי-בתים שהיו מקושרים בעבר לחצרות הקודש לבית נדבורנה-קרעטשניף, ששמחו מאד על בואו ארצה והפצירו בו רבות שיואיל בטובו להשתכן בקרבם ולהפיח בהם חיים של תורה וחסידות. אולם הרבי שנפשו נקשרה בפלטרין של מלך עוד בהיותו בחוץ לארץ, כפי שנמצא רשום בכתב יד קדשו על כרך גמרא שהיתה עמו בסיגעט בעודו ילד רך בשנים: "הק' צבי הירש, המוכן להיות בעיר הקודש ירושלים", לא הסכים לשמוע על הישארות בחיפה והועיד פעמיו לירושלים, שם נכנס ללמוד בישיבתו של המהרי"ץ דושינסקיא ואף הקים את ביתו בירושלים.

בינתיים לא הרפו חסידי קרעטשניף החיפאיים והיות שידעו כי הרבי מקושר בלב ונפש לכ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, נסעו לתל-אביב וביקשו שהרה"ק מבעלזא ישפיע עליו לעבור לחיפה ולהקים שם ושארית לבית קרעטשניף בארץ הקודש. כאן כבר התמודד הרבי עם בעיה כפולה: מצד אחד, חזקה עליו פקודת רבו המהרי"ץ דושינסקיא שלא נתן לו לעבור לחיפה, באמרו: "ווי ק'עמען גיין צו א שטאט ווואס מ'עסט דארט נבילות וטריפות"?! (איך אפשר ללכת לעיר שמאכילים בה נבילות וטריפות?!). היתה זו תקופת הצנע בארץ והרשויות הקימו 'ועד לאומי' לחלוקת אוכל ומצרכי מזון, ושוחטי חיפה לא יכלו לעמוד בניסיון והצטרפו אליהם. וכך הצטיירו בעיניו התקיפות של מהרי"ץ דושינסקיא כמאכילי נבילות וטריפות, מה שגרם לו לאסור על תלמידו החביב לעבור לחיפה.

מאידך, ניסה הרה"ק מבעלזא להשפיע על הרבי לעבור לחיפה ולהקים את חצרו בה, באמרו לו: "אז יודן ריפן, איז דאס א סימן מן השמים; איך זאג דיר, יודן וועלן קומען צו דיר פון ווייטענס, און יודן וועלן ביי דיר געהאלפן ווערן" (אם יהודים קוראים לכם, זה סימן השמים; אני אומר לכם, יהודים יבואו אליכם מרחוק ויהודים ייוושעו אצלכם).

היות ולא ידע כדת מה לעשות ולהכריע, החליט לנקוט בשב ואל תעשה. הרבי המשיך לשמור על קשר חם וקרוב עם החסידים בחיפה, כאשר גם שבת שבע ברכות שלו התקיימה בחיפה לצהלת החסידים. אלו מצידם עמדו לימינו בכל מה שהיה צריך, היות והיו בעלי-בתים שעבדו לפרנסתם, השתמש בהם הרבי להשיא בחורים יתומים שהביא אתו באוניה אחרי השואה ולא היה להם בגד ללבוש ולחם לאכול.

הכרעתו של הרה"ק מבעלזא

לא חלפו ימים רבים, עד שפרצה מלחמת תש"ח והפגזים החלו להתעופף מכל עבר. הרבי שהתגורר בדירה קטנה בשכונת 'בתי אונגרין' ורק בקושי התאושש מאימת המלחמה שכילתה את כל היקר לו והקרוב אליו, התקשה למצוא מנוח לכף רגלו בירושלים, וחיפש יחד עם חותנו כ"ק מרן אדמו"ר רבי חיים מרדכי מנדבורנה זי"ע בעל 'דבר חיים' - שהתאכסן אצלו באותה תקופה - מקום בטוח ושקט, הרחק מזירת הקרב המאיימת.

לחיפה לא יכול היה הרבי לבוא, כי חזקה עליו פקודת רבו כנזכר, וכך הועלתה ההצעה לעבור לכפר-אתא עד יעבור זעם, שם מצא את הרה"ח ר' אברהם יוסף וידר ז"ל שהיה במקורו מסיגעט וידע היטב איך היתה נראית קרעטשניף בתקופת הזוהר לפני המלחמה. הוא החל להביא עמו חסידים ואנשי מעשה לחצרו של הרבי, ואט-אט התקבצו סביבו בני עלייה ומבקשי ד', ששמחו כמוצאי שלל רב על הדמות העילאית שנקלעה למעונם.

חלפה תקופה והמלחמה הסתיימה. הרבי שקשור היה בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בעיר הקודש והמקדש, חפץ היה לשוב אליה כבראשונה, אך בעקבות סיבות טכניות הדירה שהייתה ברשותו טרם עזיבתו, נמסרה לאחרים וראה בכך סימן מן השמים שעליו להיענות להפצרת התושבים המקומיים בכפר-אתא, שלא העלו על דעתם לרגע כי עתה – אחרי שנקשרו אליו בעבותות – יעזבם שוב לאנחות.

הרבי אף נסע לתל-אביב אל הרה"ק מבעלזא לשאול בעצתו, האם קביעת משכנו בכפר-אתא תיחשב למילוי רצונו שביקש ממנו בתחילה להיות מקושר וקרוב לאנשי שלומו בחיפה, ומשקיבל את האישור מפי הקודש, התקבלה ההכרעה כי את חצר קודשו יקים ויכונן מחדש בכפר-אתא.

באותם ימים התגורר בכפר-אתא, הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל ששימש כרב המושבה ולימים (שנת תשי"ב) עבר לקוממיות ועל שמה נקרא עד היום. שמעו של הגר"ב מנדלזון הגיע לאוזני הרה"ק מבעלזא שאמר לרבי: "אלע רבנים פון אלע שטעט, זענען וואילע רבנים, אבער רבי בנימין איז א חסידישער רב". תוך כדי דיבור חזר בו הרה"ק מבעלזא – שהיה ידוע בזהירותו המופלגת להמליץ טוב על ישראל – ואמר בתיקון לשון: "אלע רבנים זענען חסידישע רבנים, אבער רבי בנימין איז א חניוק'ישער רב"...

בנוסף לכך, סיפר פעם הרבי בעצמו, כי כשהרה"ק מבעלזא שהה שתי שבתות בחיפה יחד עם אחיו הרה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע, הגיעה משלחת מכפר-אתא להזמין את הרב מבילגורייא לבוא להשתכן אצלם ולהיות אלוף לראשם, אבל הרה"ק מבעלזא לא

הסכים לכך, באמרו שאינו יכול להסתדר בלי אחיו והוא צריך שישהה לצידו כל הימים. "לאחר-מכן אמר לי הרב מבילגורייא", שח הרבי לימים, "שמן הסתם אחיו הק' התכוון לכך שאני יבוא לכפר-אתא כדי לפעול ולהפעיל פעלים לתורה ולחסידות".

הצריף הקטן שהכיל הכל

לאחר חיפושים מייגעים, נמצא צריף קטנטן העשוי מפח, בו היה שני חדרים ומטבח קטן. את החדר הראשון הסבו לבית מדרש ואילו החדר השני שימש למגורים צפופים. את המאמר הנודע 'כל ההתחלות קשות' חווה הרבי במלוא מובן המילה ואף עם כל הפירושים הנלווים, היות והצריף שעשוי היה מפח, להט בחום נורא ואיום בימי הקיץ, ואילו בימי החורף חדר הקור העז פנימה ואיים להקפיא את העצמות היבשות.

החום והלחות השוררים באזור חיפה ידועים לכל, ובפרט בבית המדרש שהיה צריף קטן וצפוף, כך שהחום היה בלתי נסבל. כידוע לא השתמש הרבי בחשמל בשב"ק כשיטת מרן ה'חזון איש' שלא להשתמש בחשמל המגיע מחברה המפעילה יהודים מחללי שבתות, וכך היו מתפללים בצריף מתוך ייסורי הגוף מחמת החום הכבד, מה גם שהוסיפו להדליק מנורת נפט לתאורה שהוסיפה חום כהנה וכהנה, אך הרבי לא אבה להשתמש בשום אופן במאוורר המופעל על ידי חשמל.

לפני יום הכיפורים, נסע הרבי לבני-ברק אל החזו"א וביקש שיתיר לו להפעיל מאוורר בצריף, כדי שלא יבואו המתפללים לידי סכנה מחמת חום היום וחולשת התענית, שאז אפשר לבוא חלילה לחשש פיקוח נפש. אך החזו"א לא מצא היתר לזה, למרות שהרבי ניסה לפעול אצלו להתיר בכל מיני דרכים, וכמובן שאת פקודת החזו"א שמרה רוחו ולא השתמשו בכל אלו כלל ועיקר.

האש הגדולה שליהטה סביבות עוזו של הרבי, בה היה מדליק ומיטיב את הנרות שהיו מתהלכות בארבע אמותיו עד שהיתה שלהבת עולה מאליה, סחפה אחריה המונים מכל הסביבה ועד מהרה היה בית המדרש - שלא היה אלא חדר קטן וצפוף בצריף דל ועלוב - צר מהכיל את כל הבאים לחסות בצל הקודש, כאשר לצפיפות הגדולה התווספו גם המחנק והחום שהקשו על כולם.

לא זו בלבד, אלא בשנת תש"י, כאשר מלאו שלש שנים לבנו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים שליט"א, החל הרבי לתור אחר מקום לימודים הולם עבורו, מקום שרוח חכמים נוחה ממנו, אך כמובן שבמקום נידח זה לא מצא את שאהבה נפשו. כך הוסב בית המדרש גם לכיתת לימודים קטנה שנפתחה עם שלשה-ארבעה ילדים מבני המקום, אבל לשמחתו של הרבי לא היתה גבול, כי היה זה ה'חיידר' היחיד בכל רחבי הארץ מלבד ירושלים, בו התקיימו הלימודים בשפת האידיש.

"י' סיון איז א גוטע טאג"

בין היהודים הנכבדים שהסתופפו בצילו של הרבי בכפר-אתא, נמנה החסיד המופלג ר' משה אלי' גרוס ז"ל, שהיה יושב באהלה של תורה יומם ולילה, ונפשו נכרכה בעבודת הקודש שחזו עיניו. למרות שזכה להיות עשרים ראש-השנה'ס אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע ונחשב היה לבן-עלייה גבוה משכמו ומעלה, קיבל את מרותו של הרבי בהכנעה והיה פוקד את החצר פעמים תכופות מאד.

כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים שליט"א מספר מזיכרונותיו, שר' משה אלי' היה יושב ולומד שעות ארוכות אחרי תפילת שחרית בבית המדרש, ולכשסיים את חוק לימודיו, היה נכנס לביתם לטעום דבר מה להשיב את נפשו אחרי לימוד ארוך ומייגע. "עד היום מהדהדת ברכת 'שהכל' של ר' משה אלי' באוזניי", מספר הרבי שליט"א בהתרגשות. ואילו הרה"ח ר' עקיבא מילר הי"ו מיקירי חסידי קרעטשניף בכפר-אתא, סיפר לנו במהלך סיורנו במקום, כי הבחין פעם שר' משה אלי' לבוש בציצית מוכתמת מאד, וכששאל אותו למה אינו מחליפה בחדשה, אמר לו בלהט: "עם ציצית זו נדחפתי אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שנים רבות, איך אחליפה באחרת?!"...

ר' משה אלי' שהיה מורגל לחיי רווחה, לא הסכין לצפיפות הנוראה שהייתה מנת חלקם של הבאים לצריף, והחל לפעול במלוא המרץ לאיתור מקום חילופי לפעילות הרוחנית של חצר הקודש. לאחר מסע חיפושים מייגע, הגיעו להסכמה עם יהודי ושמו ר' דוד קינס שהעמיד לרשות הרבי מגרש גדול ומכובד, ונתן את רשותו להקים עליו בית מדרש לתורה ולתפילה. לכך סייע גם הרה"ח ר' שלום עוזר ברוין ז"ל, מנכבדי התושבים בכפר-אתא, שהיה גם הוא מפוקדי המקום בתכיפות.

מיותר לציין כי בידו של הרבי לא היתה מצויה הרווחה בלשון המעטה, ולצורך הקמת הבנין היה עליו לגייס את תמיכתם של אנשי שלומו, שאכן נענו בהתלהבות ובשמחה בהתחייבויות כספיות אף למעלה מיכולתם. דבר חידוש אנו שומעים מפי וותיקי החסידים, כי לאחר כמה שנים התאפשר לרבי להוסיף משהו על בנין בית המדרש, ונסע אל הרה"ק מבעלזא ליטול עצה האם לבנות בו מקווה או להשתמש בו לבניית תנור לאפיית מצות, וההוראה ניתנה על הקמת מאפיית מצות, "מצות אויבן איז די ערשטע זאך".

כך הוקם ונבנה המבנה צעד אחר צעד, עד שלקראת ראש השנה תשי"ב יכלו להיכנס להתפלל בתוכו. כך אנו למדים מקוויטל ששלח הרבי אל הרה"ק מבעלזא אחרי יום הכיפורים, בו בישר לו כי התפילות בראש השנה התקיימו בבנין החדש, אלא שמלאכת השלמת הבנין עדיין לא הסתיימה, רק הכתלים הוכנו וסוידו כראוי.

חדשים ארוכים עוד חלפו עד שיכלו להיכנס פנימה באופן מסודר, אך היות והמלאכה הסתיימה לקראת חג השבועות, שלח הרבי לשאול את הרה"ק מבעלזא אם יוכל לחנוך את המבנה בערב חג השבועות, אבל התשובה שהתקבלה היתה: "י' סיון איז א גוטע טאג, אז ס'פאלט דינסטאג, איז נאך בעסער, יום שנכפל בו כי טוב"...

ואכן בי' סיון תשי"ב נחנך בית המדרש עם הכנסת ספר תורה חדש ברוב פאר והדר, שעשה רושם עז על תושבי הכפר והסביבה, שבאו לחזות בשמחה זו שאינה נצפית בקרבם כל יום.

ה'חיידר' היחיד באידיש

עם המעבר למבנה הקבוע, חילקו את היכל בית המדרש לשניים על ידי מחיצות מעץ, ובחלקו השני התקיים ה'חיידר' שהיו בו כבר ארבע-חמש כיתות לימוד. שמעו של ה'חיידר' בכפר-אתא הגיע לכל הכפרים והעיירות שבסביבה, ומכל מקום שלחו יהודים יראים ושלמים את בניהם ללמוד בתלמוד-תורה זה, אפילו מחיפה הסמוכה נשלחו ילדים ללמוד בכפר-אתא.

באותם ימים, בהיעדר תחבורה ציבורית מסודרת, היתה אורכת הדרך מחיפה לכפר-אתא מחצית היום, ומה עשה מי שהתגורר בחיפה ורצה להעניק לבנו חינוך טוב במסורת ישראל? היה מגיע ביום ראשון לכפר-אתא, במשך כל השבוע עד שבת שוהה בביתו של הרבי, שלמרות קוטנו במידותיו היה ליבו הגדול מכיל את כולם, וכך מצאו את עצמם האב והבן מתארחים בכפר-אתא במשך כל ימות השבוע, ובלבד שעוד ילד יהודי ('נאך א יידיש קינד' – בלשונו של הרבי) יזכה לקבל חינוך נכון על טהרת הקודש.

לא קלה היתה מלאכתו של הרבי בימים ההם במערכותיו על חינוך ילדי ישראל. על פי עקרונותיו שקיבל מרבותיו הק', שלא לערב חלילה לימודים זרים וכן ממונות שהתקבלו ממקומות שאין רוח חכמים נוחה מהם, היה עליו להתמודד עם קשיים עצומים בהחזקת התלמוד-תורה על חשבונו הפרטי, וכפי שמספר בנו כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים שליט"א, שבכל יום חמישי היה אמור לשלם למלמדים 5 פונט בשכרם, כאשר הכסף הושג תמיד בדרך נס, מהכנסות של קבלת קהל וכדומה.

כוחות רבים השקיע הרבי בתלמוד-תורה זה, ולא חסך עמל והשקעה לחינוכם של ילדי תשב"ר בדרך הסלולה. אמרתו החריפה של זקנו הק' הרבי ר' מרדכי'לה מנדבורנה זי"ע, כי מלמד שאינו הגון יכול להשפיע חלילה רוח שאינה כשירה על התלמידים לאורך כל ימי חייהם, היתה נר לרגליו של הרבי שהקפיד מאד לנפות בנפה אחר נפה את המלמדים בת"ת.

המלמד הראשון היה הרה"ח המפורסם ר' מענדיל פרידמן ז"ל ובהמשך התמנו מלמדים נוספים: הרה"ח ר' שמחה רוט ז"ל, הרה"ח ר' שמעון יונגער ז"ל, הרה"ח ר' לייבוש שטיין ז"ל, הרה"ח ר' חיים הרמן ז"ל ועוד. ר' לייבוש נותר בכפר-אתא גם אחרי שהרבי עבר לירושלים והיה מסור בלו"נ למלאכת ועבודת הקודש, ולימד במספר כיתות יחד. אלו לומדים אתו 'אלף בית' ומיד אחר-כך חוזרים על לימודם, תוך כדי חזרתם על האותיות, היה ר' לייבוש מלמד את האחרים גמרא וכן הלאה.

בהמשך אף הביא הרבי לכפר-אתא על חשבונו את הרה"ג ר' זיידל שפירא זצ"ל מחשובי חסידי קארלין בעיה"ק ירושלים, וכן את הרה"ג ר' מרדכי מילר זצ"ל מירושלים, שיעלו את רמת הלימודים וירומם את השגותיהם של התלמידים. הגר"ז שפירא נותר בכפר-אתא משך שנים רבות והשתלב במערכת החינוך והרבצת התורה במוסדותיו של הרבי שהתרחבו משנה לשנה.

הררי החובות שעלו והשתרגו על צווארי של רבנו בעקבות הקמת המבנה החדש של בית המדרש וכן ההוצאות המרובות של התלמוד-תורה, אילצו אותו לצאת למסע ממושך בארה"ב לגיוס כספי תרומות להמשך קיום המוסדות והרחבתם כפי התכנית. מה גם שילדים רבים מכל הקריות הסמוכות התדפקו על דלתות התלמוד-תורה, מקרית חיים, מקרית שמואל ומקרית מוצקין, והיות

שלא התגוררו בכפר-אתא היה על הרבי להעמיד עבורם מקומות לינה ובתי אכסניות לכל ימות השבוע, וכך נוצר 'מוסד אשל לפליטים' שהוקם בעקבות הצורך הדחוף.

מעשה קונדס שהפריע

לאחר שהות ארוכה בארה"ב, חזר הרבי ארצה עם סכום נכבד בידו ורכש שני מגרשים גדולים ברח' ירושלים בכפר-אתא, שם רצה להקים בית מדרש גדול ומרווח, ישיבה ותלמוד תורה. היה זה מקום מרכזי וסמוך לבית הכנסת הגדול העירוני, והרבי כבר החל בפעולות מעשיות למימוש תכניתו, ואף נערכה הנחת אבן הפינה לשיכון ולבית המדרש בהשתתפות קהל רב.

לצורך הקמת המבנים, הגיש הרבי בקשה לקבלת רישיון מהרשויות המקומיות [בימים ההם עדיין היה זה 'כפר-אתא' ולא היתה בו עירייה פעילה], אבל מעשה שטן הצליח ובדיוק באותם ימים נחגג יום העצמאות בקרב החופשיים, ושני ילדים מה'חיידר' המקומי לבשו בגדי שק והסתובבו בחוצות כפר-אתא לאות מחאה על החגיגות המיותרות.

עד מהרה נעשה הכפר כולו כמרקחה בעקבות המעשה המביש, ומשהגיע הסיפור לפקידי הרשויות, סירבו לאשר את התכנית שהוגשה לפניהם, באמרם שאין רצונם לתמוך בגידול ילדים קיצוניים כמו אלה. לא הועילו כל התחנונים וההשתדלויות מצידם של הרבי ואנשיו, שלא הבינו איך מעשה קונדס של שני ילדים קטנים אמור להשפיע על המונים מהציבור החרדי ולמנוע ממנו את המגיע לו ביושר, אך לא הצליחו להשפיע עליהם מאומה.

משך שנתיים התנהלה מלחמה של ממש על המגרשים שעמדו בינתיים בשיממונם, עד שהרבי נכנע והגיע לפשרה עם הרשויות, שהם יקבלו את שני המגרשים שרכש ברחוב המרכזי, ואילו הם בתמורה לכך נתנו לו חמשה מגרשים גדולים מחוץ לכפר-אתא, מקום שממה וארץ ציה, אך בלית ברירה נאלץ הרבי להסכים לכך והחל להקים שם את חצרו המתרחבת.

הקשיים היו רבים מאד, היות והיה זה כאמור מחוץ ליישוב, בלי תשתיות בסיסיות של חשמל ומים. המראה היה מכמיר לב לנוכח הצינורות הארוכים שנמשכו מבתי שכנים כדי לספק תאורה ומים, אבל אחרי שנים ספורות כשהצליחו להתמודד עם כל ההפרעות הגשמיים, הבינו שהיתה זו יד ד' שסיבבה כל זאת, להיות רחוקים משאון העיר בה היו חילולי שבת בפרהסיא למרבה הצער.

כשהחלו לבנות את הבנין המרכזי, תם הכסף שהיה ברשותו של הרבי והבנייה שהייתה בעיצומה, הופסקה. הבנין עמד כך עם השלד המוכן ורק הקומה הראשונה היתה מוגמרת. באחד הימים עלה ברעיונו של הרבי לפרש 'חסורי מחסרא והכי קתני', שאם יש ליהודי מחסור כלשהו, עליו להתיישב וללמוד. מיד הורה הרבי לבנו כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים שליט"א להביא שולחן ושני כסאות להיכל, ויחד החלו ללמוד שעות ארוכות פרק 'חזקת הבתים' כסגולה לברך על המוגמר במהרה.

על משמר השבת מחילולה

"אם אנו מדברים על חילולי השבת ההמונים של כפר-אתא בימים ההם", אומרים לנו וותיקי חסידי קרעטשניף בכפר-אתא, "הרי שבאותה תקופה נודע כי יש תכנית להסעת קו 64 בסמוך לשיכון סיגעט בעיצומה של שבת קודש, מעשה שנחשב לפרצה חמורה בחומות השבת. באסיפה בהולה שהתקיימה בראשות כל הקהילות החרדיות בכפר-אתא, הוחלט על מחאה גדולה שתתקיים בשבת הקרובה, בשילוב תפילת מוסף ברחובה של העיר, במרכזו של רח' אוסישקין.

"המחאה התרחבה עד מהרה והעניינים יצאו מכלל שליטה, בפרט כשנראתה מרחוק דמותו ההדורה של הרבי שהגיע בראש עדת חסידיו, כולו אחוז שרעפים וכאב עמוק ניכר על פניו מחילולה של השבת בחוצות קריה. עד היום זכורה התנהלותה הבוגדנית של המשטרה שהפליאה את מכותיה בציבור המוחים ואף עצרה רבים מהם, בראשם כ"ק מרן אדמו"ר מקרעטשניף-ירושלים שליט"א וכ"ק גאב"ד מאקווא שליט"א".

בשנים ההן כיהן בראשות עיריית קריית-אתא ראש עיר מסוים שהצר מאד את צעדי רבה של קריית-אתא, הגאון רבי שמואל שולזינגר זצ"ל [עליו נכתוב אי"ה בפרקים הבאים בסדרה]. הלה ירד לחייו בכל דרך אפשרית והציק לו בכוונה תחילה. באחד הימים פנה הרבי אל רב העיר וביקש ממנו לבחון ניסיון הליכה בדרכי שלום עם ראש העיר. לתמיהת הגר"ש שולזינגר מה יום מיומיים, סיפר לו הרבי שראש העיר נטפל עתה גם אליו ואין לו כוחות להילחם אתו. נענה הרב ואמר כשבת שחוק על שפתיו: "אם הוא מציק

גם לרבי, סמוך אני ובטוח שמפלתו של רשע זה קרובה לבוא". לא חלפו ימים רבים, עד שברנש זה החליט להתמודד לכנסת, כאשר לשם כך נאלץ להתפטר מראשות העיר. כמובן שגם לכנסת לא נבחר וכך נעלם מהעיר כעשן נמוג.

ישיבה של מעלה

פרק חדש בהקמת המוסדות בכפר-אתא נפתח עם הקמת הישיבה שנקראה 'ציון באור החיים'. בסביבות שנת תשכ"ב נפתחה הישיבה וכדרכו בקודש שכל דבר היה הרבי טורח לעשות בעצמו, גם כאן בהנהגת הישיבה, למרות שהעמיד בה מגידי שיעורים בעלי שיעור קומה, תלמידי חכמים יראים ושלמים, התמסר בעצמו למען הבחורים והרביץ בהם תורה ויראה.

מיום שהוקמה הישיבה, היה הרבי מוסר בעצמו מידי יום ביומו שיעורים לפני הבחורים. לפני התפילה היה שיעור בקביעות בגמרא ברכות, כידוע מהרה"ק הרבי ר' מאיר'ל מקרעטשניף זי"ע שלימוד גמרא ברכות לפני התפילה בימי חול מסוגל להתפלל בהתלהבות ובדביקות. כן מסר שיעור בספר ה'תניא' לפני התפילה, ולאחר התפילה היה לומד לפני הבחורים כמה סעיפים בטור בית יוסף. היו תקופות שהיה לומד לפניהם 'חפץ חיים' או 'משנה ברורה'.

כיום, בנין הישיבה עומד על תילו ומתקיימים בו שיעורים יומיים לבעלי-בתים כבימי קדם, וכן תפילות בימות החול ובשבת קודש, וכן המקוה ששימש את הרבי בימי שבתו בכפר-אתא, אבל עדיין שמור בזיכרונותיהם של וותיקי תושבי כפר-אתא, המראה המרהיב לראות את הרבי יושב בין הבחורים בהיכל הישיבה. בדביקות נפלאה היה מתנתק מכל הסובב ולומד משך כל הסדר כמה שעות ברציפות, והיה המראה הזה משפיע על הבחורים יותר מכל משגיח או שיחת מוסר. זכה הרבי לקצור פרי עמלו ובמשך השנים למדו בין כותלי הישיבה בחורים רבים, שגדלו למרביצי תורה והוראה, רבנים ויושבי על מדין.

* * *

חלפו שנים ומקום שממה זה, עליו הקים הרבי את מוסדותיו הק', הביא עמו רבים וטובים שחפצו לקבוע את משכנם דווקא בסמיכות לכאן. וכך, קרוב לארבעה עשורים הקרין הרבי מאורו הבהיר על כפר-אתא שהפכה בינתיים לעיר ואם בישראל, מלאה חכמים וסופרים, חסידישע יונגעלייט וכן קהילות נוספות שהתמקמו בעיר והפכו אותה לפינת יקרת בירכתי צפון, ובביקורנו באזור בשבוע שעבר מצאנו אותו הומה במשפחות חרדיות ובילדי חמד ששיחקו להנאתם בגינות הסמוכות.

גם אחרי שעזב הרבי את כפר-אתא בשנת תשמ"ב, לא זנח את קהילתו שהייתה קרובה ללבו כל הימים, ומפעם לפעם היה מגיע לבקר בה ושמר על קשר חם וקרוב מאד. עד היום יש בפיהם של תושבי קרית-אתא, אין-ספור סיפורי הוד ומופת על הדמות הקמאית שהתהלכה בתוכם כסולם המוצב ארצה, כשכולם יודעים כי ראשו מגיע השמימה ודבריו עושים פירות למעלה.

תודות ומקורות: הרה"ג ר' יעקב לאנג שליט"א, הרה"ג ר' משה חיים שניידר שליט"א - ראש כולל ומכון 'חסד לאברהם' קאליסק טבריה, הרה"ח ר' עקיבא מילר הי"ו.

במסגרת:

מחזה רב הוד בצריף בשעת ליל מאוחרת / סיפור

מספר הרה"ג הישיש ר' יהודה דוד וולפא שליט"א, רבה של ראשון-לציון:

לפני שנים רבות, נקלעתי לכפר-אתא במסגרת התנדבותי בארגון 'הפעילים' להצלת ילדים משמד. בשעה מאוחרת בלילה הסתובבתי ברחבי הכפר, שקט מוחלט שרר ברחובות ונפש אדם לא נראתה באופק. לפתע שמעתי קולות נוראים של בכי - - -

הקולות היו לא שגרתיים והבנתי שמשהו אינו כשורה. חיפשתי אחר הקול שהוביל אותי לפתחו של צריף - בית מדרש. חרש פתחתי את הדלת ועד לרגע זה איני מסוגל לשכוח את המראה שנגלה לנגד עיני: ראיתי אברך צנום לבוש בבגדי אדמו"רים עומד בארון הקודש לבדו וזועק בבכיות ובתחנונים 'ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה'...

הציבור שהשתתף בתפילה כבר עזב כנראה לפני זמן רב מאד את ההיכל והשאיר את הרבי להתייחד עם קונו. לא הייתי מסוגל לנוע ממקומי, הייתי מרותק לחיזיון הנפלא אליו זכיתי להתגלות והמתנתי עד שהרבי סיים את תפילתו הרותחת. אחר שסיים 'עלינו

לשבח' הסתובב הרבי לאחור והבחין בי. מיד קירב אותי והתעניין למעשיי, לא ויתר לי והכריחני לבוא לביתו לסעוד את לבי בפת של ערבית, כשהוא בעצמו עומד וטורח בהכנת והגשת הארוחה, לה היה טעם גן-עדן של ממש.

תוך כדי אף שמע ממני בדיוק על כל הפעילות של הארגון, ועודדני בדברי חיזוק בגודל נחיצות מלאכת הקודש. לסיום, אמר לי הרבי: "לי אין כרגע כסף להשתתף, אבל אשלח אותך למספר כתובות של אנשים הקרובים אלי ושולחים לי תמיד כספים, גש נא אליהם ופרע מהם על חשבוני"...

יצאתי והתבוננתי בעצמי כך: המראה הראשון שראיתי, את הרבי עומד ומתחנן בדמעות שליש להיטהר ולהתקדש, אמנם לא הייתי רגיל בכגון דא, אבל איכשהו זה מתקבל על הלב ועל הדעת שישנם עוד אנשים כאלו, החיים בכזו קרבת אלוקים. החלק השני בסיפור, הכנסת האורחים המופלאה, גם היא אינה חידוש גדול כל-כך, שהרי התברך דורנו באנשי חסד מיוחדים המוכנים אף להפקיר את ביתם לטובת השני.

אך החלק השלישי, לראות כיצד הרבי שבעצמו אינו משופע בממון ונזקק לחסדי הבריות, הוא בעצמו שולח אותי לנדיבי עם, ולא שיתנו לי מחשבונם התפוח והנכבד בלאו הכי, אלא על חשבונו הדל, זה כבר חידוש גדול, אבל עדיין יכול גם הוא להתקבל על הלב; אלא שבאדם אחד ישתלבו שלשה כוחות אלו, זה לא סתם חידוש, גם בדורות קדמונים וודאי היה הוא לחידוש גדול, זהו האדם השלם!